

Poruchy inteligence

intelekt X inteligence

- **inteligence** – všeobecná schopnost orientovat se správně v nové situaci a najít originální způsob řešení úkolů a problémů, které život nebo modelové požadavky kladou
- **intelekt** – schopnost operovat správně s obecnými a abstraktními pojmy podle logických zákonů, tvořit pravdivé soudy a usuzováním dojít k novým poznatkům, popřípadě korigovat staré

Intelekt – obecné poznámky

- intelekt odráží **rozumové** schopnosti
  - usuzování, správné užívání naučeného, pochopení situace a správné reagování, schopnost řešit úkoly
- **struktura** intelektu
  - intelekt je souborná složka psychiky, podmíněná několika funkcemi – ty tvoří jeho strukturu
  - abstraktní myšlení
  - slovní pohotovost (fluence...)
  - paměť a zásoba vědomostí, zkušeností
  - struktura osobnosti, volní složky a motivace

Intelligence

- vrozená schopnost rozpoznat situaci, porozumět ji a nejvhodněji ji řešit v co nejkratším čase
- vrozený základ
- intelligence
  - abstraktní
    - verbální a symbolické operace
  - mechanická
    - schopnost operování s předměty
  - sociální
    - schopnost komunikovat s lidmi

Poruchy intelektu

A: Mentální retardace

- nedostatečný rozvoj intelektu
- vrozená nebo získaná v raném věku
- příčiny hereditární, metabolické, prenatální vývojové faktory, perinatální nebo postnatální poškození v prvních 2 létech života

B: Demence

- rozvoj poté, co již byl intelekt vyvinut, tj. sekundární pokles intelektu
- vznik po 2. roce života

Mentální retardace

- inteligenční kvocient:

$$IQ = \frac{\text{mentální věk} : \text{kalendářní věk}}{100} \times 100$$

- Lehká MR (69-50) – dříve debilita
  - vychovatelnost a vzdělavatelnost ve speciálních školách, v normálních školách s obtížemi, mohou vykonávat méně kvalifikovanou či nekvalifikovanou práci, vesměs manuálního charakteru; potřebují sociální i emoční podporu; schopni samostatného života, vhodnější ve skupinách nebo pod dohledem

- středně těžká MR (49-35) – dříve imbecilita
  - vychovatelnost, ale nevzdělavatelnost; nebývají schopni samostatného života (rodina, ústav); za vnější pomoci se dokážou o sebe částečně postarat, někteří jsou zaměstnatelní v chráněných dílnách při velmi jednoduchých činnostech; řeč bývá primitivní s agramatismy, artikulace méně zřetelná
  - **eretická forma** – dráždivost, neklid s prvky agresivity X **torpidní forma** – tupost, nezájem, netečnost

- **těžká (34-20)** – dříve idiocie; k poruchám intelektu se přidávají poruchy motoriky – stereotypní kývavé pohyby; řeč extrémně chudá, chybí samostatnost – při jídle, oblékání, hygieně; potřeba stálého dohledu; nejčastěji pobyt v ústavu – eretická a torpidní forma
- **hluboká MR (IQ pod 20)** – dříve vegetativní idiotie; většinou spojena s imobilitou a inkontinencí; musí být krmení; komunikace na nejnižší úrovni; častá komorbidita poruch hybnosti, smyslová poškození

- **slaboduchost** – mírná duševní zaostalost – přechodné pásmo mezi normou, resp. jejím podprůměrem a MR (IQ 80-70)
  - jsou vzdělavatelni v normálních školách – slabé výsledky; intelektuálně nenáročná povolání nevyžadující změny a samostatné rozhodování
  - současná klasifikace tento pojem nepoužívá
  - etiologicky – výrazně podprůměrný intelekt nepodmíněný chorobně nebo vliv chorobného mechanismu v menší intenzitě

- nerovnoměrné snížení mentálních schopností – **tzv. syndrom idiot savant** – některé mentální schopnosti enormně rozvinuté (MR autističtí jedinci)
- termín **pitoreskní blb** – mírně slabomyslný, čte noviny sleduje TV,...papouškuje ve společnosti, co slyší a budí tak dojem vzdělaného, inteligentního a orientovaného člověka; spíš porucha osobnosti než inteligence

Léčba mentální retardace

- léčba příčiny - metabolické
- symptomatická terapie
  - poruchy chování, eretické formy...
- ošetrovatelská a sociální péče

Demence

- etiologie
  - degenerativní poruchy, vaskulární příčiny, metabolické, toxické, infekční vlivy
- reverzibilita vs. ireverzibilita
- kortikální vs. subkortikální
- snížení dříve vyšší úrovně inteligence
- po druhém roce věku

Léčba demencí

- terapie vyvolávajících příčin
- farmakoterapie
  - kognitivního deficitu – nootropika, vazodilatancia, ...
  - behaviorální a psychologické příznaky
    - antidepresiva, antipsychotika
- režimová, ošetrovatelská a sociální péče

Pseudodemence

- příčina není organického původu, důvodem je psychogenní nebo jiná duševní porucha
- v náročných životních situacích, u histriónských osobností
- může jít i o účelovou reaktivitu
- projevuje se inadekvátním chováním imitujícím snížený intelekt
- ovlivnitelná psychoterapeuticky nebo farmakoterapií

Sociální zanedbanost

- nejde o porušení CNS
- důsledek nedostatku výchovných a výukových podnětů – rozumové opoždění
- může při intenzivním působení dojít ke kompenzaci opoždění, většinou ne do normálu
- vlčí děti - psychická deprivace – nedostatek psychických podnětů v dětském věku

Vyšetření intelektu

- klinicky – orientačně
  - školní vědomosti, početní úlohy, zobecňování (podobnosti), logické myšlení (přísloví)
- testování
  - globální zkoušky (intelekt jako celek – Wechslerův test WAIS III)
  - analytické zkoušky (složky intelektu)
  - performační zkoušky (Ravenovy matrice)